

**ORMAN YANGINLARININ
HUKUKSAL ANALİZİ**

LEGAL ANALYSIS OF FOREST FIRES

Doç. Dr. Osman Devrim Elvan

**Doç. Dr. Osman Devrim ELVAN / İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa /
elvan40[at]istanbul.edu.tr / ORCID: 0000-0001-7751-5916**

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Orman Fakültesi, Çevre ve Orman Hukuku öğretim üyesi olan Doç.Dr. Osman Devrim Elvan, 1976 yılında Ankara'da doğmuştur. İlk orta ve lise eğitimini Ankara'da tamamlamıştır. İ.Ü. Orman Fakültesi Orman Mühendisliği Bölümü ve Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Yüksek Lisans ve Doktorasını İ.Ü. Fen Bilimleri Çevre ve Orman Hukuku programında tamamlamıştır. Orman Hukuku, Çevre Hukuku, Su Hukuku, Yaban Hayatı Hukuku ve Çevre ile ilgili Uluslararası Sözleşmeler çalışma alanı konuları içerisinde yer almaktadır. İstanbul Barosuna kayıtlı Avukat olan Elvan, halen İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Orman Fakültesi Çevre ve Orman Hukuku anabilim Dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Doğa ve Çevre Eğitimi Geliştirme Derneği Başkanı, Belgrad Ormanı Koruma Derneği II. Başkanı olarak Sivil Toplum Kuruluşlarında aktif olarak yer almaktadır.

**Assoc. Prof. Dr. Osman Devrim ELVAN / Istanbul University-Cerrahpaşa /
elvan40[at]istanbul.edu.tr / ORCID: 0000-0001-7751-5916**

Osman Devrim ELVAN is Assoc. Prof. Dr. at the Istanbul University-Cerrahpaşa, Forestry Faculty, Forest and Environmental Law Department. He was born in 1976 in Ankara. He completed first, middle and high school educations in Ankara. He has two bachelor's degrees one of them is Forest Engineer in Istanbul University Forest Faculty and the other one is Law Faculty in Yeditepe University Law Faculty. He completed his postgraduate and Phd in Istanbul University, Institute of Science, Forest and Environmental Law Department. He is a lawyer who registered in the Istanbul Bar Association. His study areas are; forest law, environmental law, wildlife law, water law, International Environmental Treaties. He is currently as a lecturer in Istanbul University-Cerrahpaşa, Forestry Faculty, Forest and Environmental Law Department. He is an NGO's activist and president of Nature and Environmental Education Development Association and 2'nd president of Belgrad Forest Protection Association.

ORMAN YANGINLARININ HUKUKSAL ANALİZİ

Özet

Türkiye’de, başta Akdeniz ve Ege bölgesi olmak üzere, bulunduğu iklim kuşağı ve orman vejetasyon yapısı nedeniyle orman yangınına çok duyarlı bölgeleri bulunmaktadır. Her yıl ortalama 2000 yangının çıktığı Türkiye’de, son 10 yılın yangın sebepleri incelendiğinde, orman yangınlarının %48’inin insan kaynaklı olduğu, faili bilinmeyen yangınların oranı eşit dağıtıldığında ise bu oranın %71’e ulaştığı görülmektedir. Ancak orman yangınlarının faili bilinmeyen yangın sayısı ise yine son 5 yıllık veriler incelendiğinde %39,1’in sebebi ve faili bilinmemektedir. Bu nedenle insan kaynaklı orman yangın sebeplerinin %71’in de çok üstünde olduğunu ifade etmek mümkündür. Orman yangınları konusunda mevzuat incelendiğinde yaptırımların caydırıcı olduğu ifade edilebilir. Ancak temel sorunun, toplum bilinci ve idarenin bu konudaki geliştirici faaliyetlerinin yetersizliği. Çünkü Türkiye’deki orman mevzuatı ve idari tedbirler yangın sonrası odaklıdır, bütün planlamalar bu doğrultuda yapılır ve kaynaklar da bu amaçlar doğrultusunda harcanır. Çalışmada, Türkiye’deki orman yangınlarına ilişkin mevzuat incelenmiştir. Ayrıca orman yakma suçu da ceza hukuku prensiplerine göre analiz edilmiştir. Son olarak orman yangınları sonrası yanan orman alanlarına ilişkin tespitler yapılarak öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Orman, Orman mevzuatı, Orman yangın, Hukuk

LEGAL ANALYSIS OF FOREST FIRES

Abstract

The climate zone and forest vegetation structure of Turkey, especially the Mediterranean and Aegean regions, are very sensitive to forest fires. In Turkey, an average of 2000 forest fires occur each year. When the causes of fire in the last 10 years in Turkey are examined, it is seen that 48% of them are human caused. When the rate of fires with unknown offenders is equally distributed, it is seen that this rate reaches 71%. However, the number of fires with unknown offenders of forest fires is 39.1% when the data of the last 5 years are examined. For this reason, it is possible to state that human caused forest fire causes are above 71%. When the legislation on forest fires is examined, it can be stated that the sanctions are deterrent. However, it should be emphasized that the main problem is the lack of public awareness and the lack of development activities of the administration. Forest legislation and administrative measures in Turkey are post-fire focused. All planning is done in this direction and resources are spent for these purposes. In the study, the legislation on forest fires in Turkey was examined. In addition, forest fires crime has been analyzed according to the principles of criminal law. Finally, legal determinations were made regarding the burned forest areas after forest fires and suggestions were made.

Keywords:

Forest, Forest legislation, Forest fire, Law

GİRİŞ

Orman suçları Türk hukuk mevzuatında özellikli suçlardandır. Bu durum 1982 tarihli Türk Anayasası ve 1956 yılında yürürlüğe girmiş olan mevcut 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda da görülmektedir. Anayasanın 169/3. maddesi, özel olarak her tip orman suçları için genel ve özel af çıkarılamayacağını, ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçların ise genel ve özel af kapsamına alınamayacağını ifade etmiştir. Bununla birlikte 6831 Sayılı Orman Kanunu 83. maddesinin son fıkrasında, orman suçlarına ait davaların mahkemelerce acele işlerden sayılacağını belirtmiştir. Bu özelliği gereğince de orman suçlarına ilişkin davalar adli tatillerde de görülür. Yasal müddetler adli tatilde de işler ve adli tatil süresi içinde yapılan tebligatlar geçerli sayılır. Cumhuriyet savcılarının suç saptama tutanağı içeriğine göre hemen iddianame düzenleyerek kamu davası açmak zorunadır (Günay, 2001).

Toplam 21.678.134 hektar orman varlığı olan Türkiye ormanlarının %61'i ibrelili türlerden oluşmaktadır. Özellikle yaz aylarında ve rüzgârlı günlerde ibrelili türlerin bulunduğu bölgelerde yangın riski daha çok artmaktadır (Avcı & Boz, 2017; Kavgacı vd., 2010). Bazı yıllarda mevsim sıcaklığı ve ters rüzgâr hızı çok büyük yangınlara sebep olmaktadır. 2008 yılında Antalya Serik bölgesinde çıkan orman yangını hem rüzgârın kuvveti hem de kızılçam ormanında olması nedeniyle günlerce kontrol altına alınamamış Türkiye'deki en büyük orman yangınına konu olmuştur, yangında 15.795 ha orman alanı yanmıştır (Çoban & Eker, 2010; Kavgacı vd., 2016).

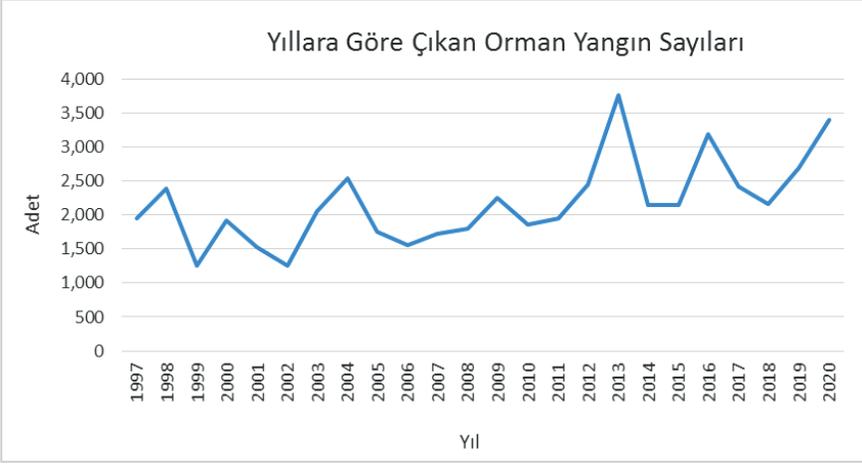
Orman yangınları birçok ülke için yaşam koşullarını etkileyen önemli tehditlerden biri haline gelmiştir (Covington & Moore, 1994; Hessburg, Agee & Franklin, 2005; Tedim, Xanthopoulos & Leone, 2014; Wotawa & Trainer, 2000). Yanan bu alanların önemli bir kısmının insan kaynaklı sebeplerden yandığı bilinmektedir (Jaiswal vd., 2002; Karki, 2002; Martínez, Vega-García & Chuvieco, 2009; Montiel-Molina, 2013; Stephens, 2005). Hatta Hindistan'da olduğu gibi değişik kültürlerde orman yangını sonrası yakacak odun başta olmak üzere yangından sonra ortaya çıkan vejetasyonu kendine geçim kaynağı yapan anlayışın olduğu da bilinmektedir (Schmerbeck, Kohli & Seeland, 2015).

TÜRKİYE'DE ORMAN YANGINLARI

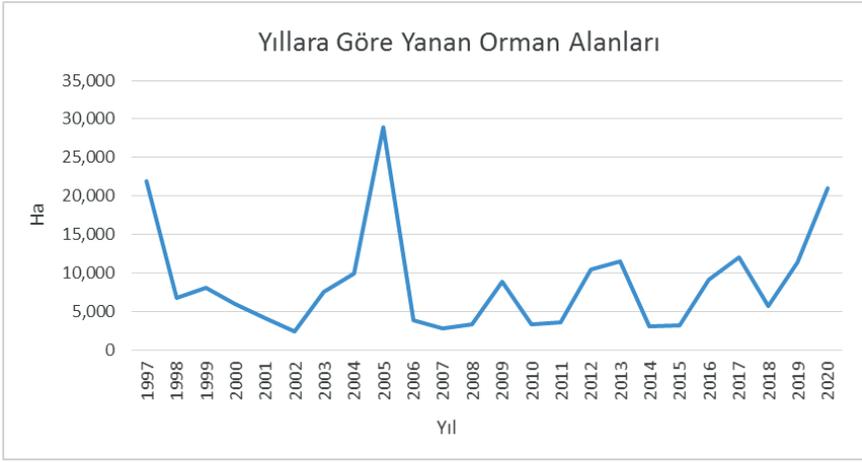
Türkiye yüzölçümünün %27,6'sı orman alanıdır. Bu ormanların ~%99'u devlet ormanı, %0,086'sı özel mülkiyette bulunan ormanlar ve %0,017'si kamu tüzel kişiliklerine ait ormanlardır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 169. maddesine göre de bütün ormanların gözetimi ve korunması devlete aittir. Yine anayasanın 169. Maddesine göre yanan ormanlar derhal ağaçlandırılır bu yerlerde tarım ve hayvancılık yapılamaz hükmündedir. Türkiye ormanlarının %60'ı yangına hassas türlerdir ve mutlaka önemli tedbirlerin alınması gerekli sahalardır (Küçükosmanoğlu, Ayberk & Küçükosmanoğlu, 2013).

Türkiye'de orman yangın sayıları ve yanan alanların Orman Genel Müdürlüğü tarafından her yıl yayınlanan istatistiklerden 1997-2020 yılları arasındaki verileri derlendiğinde, yıllık orman yangını ortalamasının 2000-2500 adet arasında olduğu görülmüştür (Şekil 1). Yanan alanların miktarları konusunda da yine aynı yöntemle oluşturulan grafikte 2020 yılına kadar 8000-10000 ha arası yıllık alanın yandığı görülmektedir (Şekil 2). 1997-2020 yılları arasında 208.793 ha orman alanı yanmıştır fakat 2021 yılında çıkan yangınlar bu istatistiğe dahil değildir. Türkiye ormancılık tarihinin en büyük yangın yılı olarak kayıtlara geçen 2021 yılında yanan alanların resmi verileri henüz yayınlanmamıştır. Ancak, Türkiye'nin de üyesi olduğu Avrupa Orman Yangınları Bilgi Sistemi (EFFIS, 2020), çalışmanın hazırlandığı için verilerin alındığı tarihte (21.09.2021) 2021 yılında Türkiye'de 194.709 ha alanın yandığını rapor etmiştir.

Yangınların çıkış sebeplerine bakıldığında; Orman Genel Müdürlüğü'nden alınan son 10 yılı verileri incelendiğinde (OGM, 2020) insan kaynaklı orman yangın çıkış sebeplerinin %48 oranında olduğu görülmektedir. Faili meçhul nedenler yangın çıkış sebeplerine eşit dağıtıldığında insan kaynaklı yangınların %71 olduğu görülmektedir. Ancak, örneğin 2015-2020 arasındaki yangın verileri incelendiğinde toplam 20.713 adet yangının, 8.109 adedi yani %39,1'nin sebebi ve dolayısıyla faili bilinmemektedir. Doğal sebeple çıkan yangın sayısı yine aynı yıllarda toplam 1.923 adet olarak istatistiklere yansımıştır. Bu açıdan bakıldığında yangınların %9,2'si doğal sebeplerle çıkmıştır. Aslında Türkiye'de insan kaynaklı orman yangınları oranı %90'lar civarındadır.

Şekil 1. 1997-2020 yılları arasında çıkan orman yangın sayıları

Şekil 2. 1997-2020 yılları arasında yanan orman alanları

TÜRK HUKUKUNDA ORMAN YANGINLARINI KONU EDEN YASAL KAYNAKLAR

Bilindiği üzere insan kaynaklı zarar doğurucu davranışların engellenmesinin ya da sayılarının azaltılmasında eğitim ve bilinçlendirme etkili yoldur (Aguilar & Montiel, 2011; Ayberk, 2000). Ancak bunların yanı sıra diğer en önemli yollarından birisi yasa gücüdür. Başka bir ifade ile devletin elindeki yasama gücüyle ortaya koyduğu kısıtlamalar, ya-

saklar ve yaptırımlar insan davranışlarında önemli değişikliklere neden olmaktadır. Ülkelerin orman yangınları mevzuatını uluslararası sözleşmelere ve kabul görmüş prensiplere uygun olarak güncelleme yapmasının orman yangınları ile mücadelede olumlu sonuçlar doğurduğu ifade edilmektedir (FAO, 2006; Öngören, 2004; Rosenbaum, 2007; Simorangkir & Sumantri, 2002). Bununla birlikte sadece mevzuatın değil güncel teknik ve yönetim anlayışının da geliştirilmesi gerekmektedir (Ganz vd., 2003; Mert, 2011). Çünkü güncel bilgi ve teknolojiden uzak yöntemlerin ve yerel adetlerin ormanların korunmasına katkı sağlamadığı belirtilmektedir (Ganz vd., 2003; Lampin-Maillet vd., 2009).

Orman yangınlarına ilişkin mevzuat incelendiğinde, öncelikle 1982 Anayasasının 169. maddesi ile başlamak gerekmektedir. Anayasanın 169. maddesinin birinci fıkrası Devletin ormanları koruma ve geliştirilmesi konusunda gerekli kanunları düzenleme ve tedbirleri alma yükümlülüğünün olduğunu belirtmiş aynı maddenin devamında “yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu yerlerde başka çeşit tarım ve hayvancılık yapılamaz” hükmünü koyarak yanmış orman sahalarını anayasal güvence altına almıştır. Anayasanın 169. maddesinin 3. Fıkrasının son cümlesi “ormanları yakmak, ormanı yok etmek veya daraltmak amacıyla işlenen suçlar genel ve özel af kapsamını almaz” hükmü ile de ormanların özellikle yanan ormanların korunması konusundaki hassasiyetini ortaya koymuştur. Orman yangınlarına ilişkin anayasadaki bu hükümlerin aynısı önceki Anayasada (1961 Anayasası Md. 131) da yer almıştır. Orman yangınları konusunda kanuni düzenlemeler incelendiğinde ise bu konudaki en kapsamlı hükümlerin 1956 yılında yürürlüğe girmiş olan ve halen yürürlükte bulunan 6831 sayılı Orman Kanunu’nda düzenlendiği görülmektedir. Kanunun 68. maddesinden 76. maddesine kadar (76 dahil) orman yangınlarının söndürülmesi ve yasak fiiller yer almaktadır. Söz konusu maddeler; yangının ihbar edilmesi ile yangın esnasındaki iletişim ve ulaşım için getirilen kolaylıklar, yangında görev almak isteyen gönüllülerin katılmasına dair düzenlemeler, yangında ölen ve yaralananlar için kendilerine veya yakınlarına ödenecek tazminatlar, yangın önleme için gözetleme kuleleri yapılmasını düzenleyen hükümler, yangın tehlikesine karşı ormanlara girişlerin engellenmesine ilişkin düzenlemeler ile ormanda ateş ve benzeri yanıcı maddelerin yakılmasını yasaklayan hükümlerdir.

6831 sayılı Orman Kanunu orman yangınları konusundaki yaptırım hükümleri ise kanunun 105, 106, 107 ve 110. maddelerinde idari ve adli cezalar olarak düzenlenmiştir. Orman yangınına gördüğü halde ihbar etmeyenler, ormana yanıcı madde atanlar ile ormanı dikkatsizlik veya kasıtlı olarak yakanlar hapis ve adli para cezalarına çarptırılırken, yangını ihbar etmeyenler, yangın esnasında iletişimi ve ulaşımı aksatanlar ya da engelleyenler, yangında görev alıp verilen talimatları yerine getirmeyenler ise idari para cezasına çarptırılmaktadırlar.

Diğer taraftan orman yangınları konusunda; 2004 tarihli “Orman Yangınlarını Söndürme Çalışmaları Esnasında Ölenlere ve Sakatlananlara Ödenecek Tazminata İlişkin Yönetmelik” ve 1976 tarihli “Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Görevlilerin Görecekları İşler Hakkında Yönetmelik” yürürlükte dir.

Yukarıda belirtilen mevzuata ek olarak “285 Sayılı Orman Yangınlarının Önlenmesi ve Söndürülmesinde Uygulama Esasları” başlıklı bir tebliğ bulunmakta ve orman idaresinin orman yangınları konusundaki iş ve işlemleri bu tebliğ çerçevesinde yapmaktadır. Tebliği, ağırlıklı olarak orman yangınlarının söndürülmesinde organizasyon, hareket planı ve yönetim şekli üzerinde durmaktadır.

Diğer taraftan Türk Orman Mevzuatının yangınlarla ilgili diğer ülke mevzuatlarının değerlendirmesi konusu; Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO) 2009 yılında yayınladığı “orman yangınları ve yasa” başlıklı rehberi temelinde değerlendirilebilir. Bu rehber, orman yangınları konusunda prensipler belirleyen uluslararası sözleşmelere ve coğrafi bölgelere göre gruplandırarak seçtiği ülkelerin mevzuatlarına dayanarak hazırlanmıştır. Adı geçen rehberin sonuç kısmında ise orman yangınları konusunda nasıl bir yönetim ve yasal mevzuat düzenlenmesi gerektiğine dair çerçeve çizilmiştir. FAO'nun uzman hukukçuları tarafından hazırlanan rehberde, orman yangınları konusunda mevzuatlarda; tanımlar, kurumsal yapı ve kurumlar arası koordinasyon, planlama, gözlem ve değerlendirme, önleme ve hazırlıklı olma, tarama, erken uyarı ve durdurma, katılımcılık ve yangın yönetiminde toplumsal yaklaşım, yangın kullanımı, rehabilitasyon ve yaptırımların olması aranmıştır (Morgeira & Cirelli, 2009). Bu rehberdeki temel kriterler, Elvan vd. (2021) tarafından Türkiye'deki orman yangınları ile ilgili kanun, yönetmelik, tebliğ ve ormancılık uygulamaları açısından ele alındığında, mevzuat ve uygula-

manın FAO'nun belirlemiş olduğu kriterlere %78,1 oranında uyumlu olduğu görülmüştür. Zayıf ve desteklenmesi gereken konular ise özellikle orman yangını ile ilgili tanımlamaların kanunda ve yönetmelikte olmaması, orman yangınları ile ilgili katılımcılık konusunda mevzuatta yeterli düzenlemenin bulunmaması da önemli eksikliklerden biridir. Çünkü orman yangınlarının insan kaynaklı sebeplerin azaltılması noktasında en önemli kriterlerden biri katılımcılığı artırmaktan geçmektedir. Bir diğer yetersizlik ise karşı ateş tabir edilen söndürme tekniğinin de yine başta orman kanunu olmak üzere tanımı yapılmalı ve bu konuya ilişkin olarak bir yönetmelik de hazırlanmalıdır.

Kısaca ifade edilen mevzuat hükümlerinde de anlaşılacağı üzere orman yangınları konusunda Türk Orman Mevzuatı, orman yangını sonrası iş ve işlemlere dair düzenlemelerin ağırlıkta olduğu fakat başta katılımcılık ve eğitim olmak üzere önleyici hükümlere dair etkili düzenlemeleri içermez.

TÜRK HUKUKUNDA ORMAN YAKMA SUÇU

Bilindiği üzere bir fiilin orman yakma suçu olabilmesi için öncelikle suç yerinin “orman” olması yani sahanın yasal olarak orman sınırlandırılmasının yapılmış bulunması gerekmektedir. Ormanın devlet, özel ya da kamu tüzel kişiliğine ait orman olması önemli değildir, her mülkiyetteki orman varlığı için orman yakma suçu hükümleri aynen uygulanmaktadır.

Orman yangını tanımına ilişkin mevzuat irdelendiğinde bu tanımın 285 sayılı tebliğde yer aldığı görülmektedir. Buna göre; orman yangını, serbest yayılma eğiliminde olan ve ormanda yaşama birliği içinde bulunan canlı ve cansız bütün varlıkları yakarak yok eden ateştir. Dolayısıyla orman yakma fiili bu tanıma konu olan ateşi yakmak ya da yanmasına neden olmak olarak tanımlanabilir.

Yukarıda verilen bilgiler neticesinde Türk Hukuku'nda orman yakma fiilinin kanundaki düzenlenmesi irdelendiğinde kanun koyucunun bu yasak fiili “kabahat” değil “suç” olarak düzenlediği görülmektedir. Bu bağlamda orman yakma suçunun unsurları ve suça ilişkin fail, mağdur, içtima hükümleri, hukuka uygunluk sebepleri, yargılama usulü ve yaptırımlar ele ile diğer başlıklar aşağıdaki gibi ele alınmıştır.

ORMAN YAKMA SUÇUNUN UNSURLARI

6831 Sayılı Orman Kanunu'nda ormanların yanmasına sebep olunan fiiller sayılmıştır. Orman yakma suçu, suçun unsurları bakımından ele alındığında kanuni, maddi ve manevi unsurları bakımından aşağıdaki gibi ifade edilebilir:

Kanuni Unsur

Orman yakma suçu, suçun kanuni unsuru bakımından ele alındığında, hukuka aykırı fiillerin 6831 sayılı Orman kanununun 76. ve 110. maddelerinde tanımlandığı ve yaptırım hükümlerinin düzenlendiği görülmektedir. 76. madde sadece yasak hükümleri düzenlemiş 110. madde ise yasak hükümlerin yanı sıra yaptırım hükümlerini de içermektedir. Türk hukukunda orman yakma suçuna ilişkin düzenlemeler sadece 1956 yılında yürürlüğe girmiş olan 6831 sayılı Orman Kanunu'nda yer almaktadır.

Maddi Unsur

Orman yakma suçunun maddi unsuru bir başka ifadeyle hareket şekilleri 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 76. maddesinin (b), (c) ve (d) bentleri ile 110. Maddesinde düzenlenmiştir. Orman yakma suçu hareket şekilleri bakımından hem serbest hareketli suç hem de bağlı hareketli suç olarak düzenlenmiştir. Kanunun 76. maddesinin (b), (c) ve (d) bentleri ile 110/5. Fıkrası bağlı hareketli suçlar, 110. maddesinin 3 ve 4. fıkraları ise serbest hareketli suçlar şeklinde düzenlenmiştir. Buna göre kanunun belirttiği şekle göre hareketlerin yapıldığı, bağlı hareketli suçlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

- Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak (76/b)
- Ormanlarda izin verilen yerlerde ateşi söndürmeden mahalli terk etmek (76/b)
- Ormanlara sönmemiş sigara atmak (76/c)
- Ormanlarda yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak (76/c)
- Ormanlara dört kilometre mesafede anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak (76/d)

- Mülki hudutları içinde verimli Devlet ormanı bulunan köylerde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak (76/d)
- Mülki hudutları içinde verimsiz devlet ormanı bulunan köylerde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak (76/d)
- Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakmak (110/5).

Kanunun 110. maddesi ise herhangi bir hareketi yapmanın suçun oluşması için yeterli olduğu, serbest hareketli suçlara yer vermiştir buna göre;

- Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet vermek (110/3)
- Kasten orman yakmak (110/4)

Yukarıda yazılı hareket şekillerini ayrıca değerlendirmek gerekirse;

Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak fiilinin gerçekleşebilmesi için, bu fiilin ocak açmak kastıyla yapılması gerekir. Ocak; kireç, odun kömürü, terebentin, katran, sakız ve benzeri gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocaklardır. Kanun burada bu işletme sahiplerinin izinsiz olarak ocak işletmek amacıyla ateş yakmalarını engellemek istemiştir. Yürürlükteki 18.04.2014 tarihli Orman Kanunu'nun 17/3 ve 18 inci maddelerinin Uygulama Yönetmeliğine göre ocak izin talepleri Orman Genel Müdürlüğüne izine bağlanmaktadır.

Ormanlarda izin verilen yerlerde ateşi söndürmeden mahalli terk etmek fiili: Ateşli piknik yapmak için izin verilen orman içi mesire yerleri/tabiat parklarında veya ocak yerlerinde ateşi söndürmeden ayrılmak olarak anlamak mümkündür. Bu sahalarda yakılan ateşi olay yerinden söndürmeden terk etmek bu fiilin gerçekleşmesi için yeterlidir. Burada mahalli terk etmek olay yerine dönme iradesi olmamayı tarif etmektedir.

Ormanlara sönmemiş sigara atmak fiili: Yakılmış sigaranın söndürülmeden orman alanına bırakılmasıdır. Bu fiilin gerçekleşebilmesi için sigaranın mutlaka orman içine atılmış olması gerekmektedir. Suçun tamamlanması için yanan sigaranın ormana atılması ile suç tamamlanmış olur. Orman yangınının çıkması halinde suç özelliğine göre taksirli orman yakma ya da kasten orman yakma suçuna dönüşecektir.

Ormanlarda yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak: Bu fiilin tanımı ve ölçüsü geniş yorumlanabilir. Çünkü bu fiil için orman yangınına neden olabilecek ateşi meydana getirebilecek her türlü madde atılması yeterlidir. Buradan maddenin tanımı ile yorumlama yapılacak olursa TDK'ya göre madde, “duyularla algılanabilen nesne” olarak tarif edilmiştir. Yani maddenin kendisinin patlayıcı ya da yanıcı olması gerekmez, ormanda yangına sebep olabilecek her türlü özellikte duyularla algılanabilen nesne olması yeterlidir. Buna göre bu bir cam parçası olabileceği gibi içinde su dolu olan pet şişe de olabilmektedir. Kaldı ki, bu konuda orman idaresi yetkilisinin basına verdiği demeçlerden (Bkz. 10.06.2009 tarihli *Hürriyet gazetesi*) orman yangınlarına en fazla neden olan nesnelere başında içinde su kalmış olan cam veya pet şişelerin olduğu belirtilmiştir. Çünkü bu durumun mercek görevi gördüğü ve güneş ışınlarının yansımalarıyla tutuşmaya neden olduğu ifade edilmiştir. Özetle ormanda yangına neden olacak her türlü maddenin atılması bu fiilin gerçekleşmesine neden olmaktadır. Burada tartışılması gereken bir diğer durum ise orman alanlarında izin verilen çöplük alanlarında meydana gelen yangınlardır. Örneğin 2003 yılında İstanbul Burgazada'da çöplük alanında çıkan yangında hektarlarca orman alanı yanmıştır. Çöplük yangınları, çöp sahalarında çürümeye bağlı olarak bakteriyel yollarla metan gazının meydana gelmesi ve bu gazın çeşitli sebeplerle patlaması neticesinde ortaya çıkmaktadır. Yani orman alanlarına ayrıştırılması yapılmadan çöp bırakılması da ormana yanıcı madde atılması fiilini oluşturduğunu iddia etmek mümkündür.

Ormanlara dört kilometre mesafede anız veya benzeri bitki örtüsünü yakmak: Söz konusu hareket şeklinde orman sınırı dışından itibaren 4 km mesafeye kadar olan yerlerde anız ve benzeri bitki örtüsünü yakmak yasaklanmıştır. Burada önemli olan orman sınırıdır ve bu sınırda mutlaka orman ağacı veya örtüsü olmak zorunda değildir, orman sınırından itibaren dört km mesafe içinde anız ve benzeri bitki örtüsü yakma fiilinin gerçekleşmesi halinde suç tamamlanmış olmaktadır. Yine madde metninden de anlaşılacağı üzere yangına konu olan unsur mutlaka bitki olmak zorundadır.

Mülki hudutları içinde verimli ya da verimsiz Devlet ormanı bulunan köylerde, anız veya benzeri bitki örtüsünü yakmak: Söz konusu fiil, dört yönden ormanla çevrili köylerde yani orman içi köylerde gerçekleşebilen fiildir. Buna göre herhangi bir mesafe şartı getirilmeksizin bu köy-

lerde anız veya bitki örtüsü yakılması yasaklanmıştır. Yine yukarıda da ifade edildiği üzere bu fiilin tamam olabilmesi için yanan unsurun bitki olması gerekmektedir.

Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet vermek: Bu suç yukarıda da açıklandığı üzere serbest bağlı hareketli suçlardandır. Bu nedenle orman yangınına taksirli bir şekilde sebep olan her türlü fiil ile bu suç tamamlanmış olacaktır. Burada söz konusu orman; devlet, kamu ya da özel orman olabilir. Fiilin tamam olabilmesi için orman vejetasyonunun yanmaya başlamış olması gerekir.

Kasten orman yakmak: Yine serbest hareketli bir suç olup bilerek ve isteyerek ormanın yanmasına dair her türlü fiilin gerçekleştirilmesidir. Yine bu suç devlet, kamu ya da özel ormanlarda işlenebilir. Fiilin tamam olabilmesi için orman vejetasyonunun yanmaya başlaması ve failin fiilin sonuçlarını öngörme iradesinde olması gerekir.

Manevi Unsur

Orman yakma suçu 6831 sayılı Orman Kanun kapsamında hem taksiren hem de kasten işlenebilen tek orman suçudur. Daha açık bir ifade ile orman suçları arasında taksiren orman suçunun yaptırımı bağlandığı tek suç orman yakma suçudur. Diğer orman suçlarının hepsinde manevi unsur kasttır.

SUÇUN DİKKATSİZLİK VE ÖZEN YÜKÜMLÜLÜĞÜNE AYKIRI OLARAK İŞLENMESİ

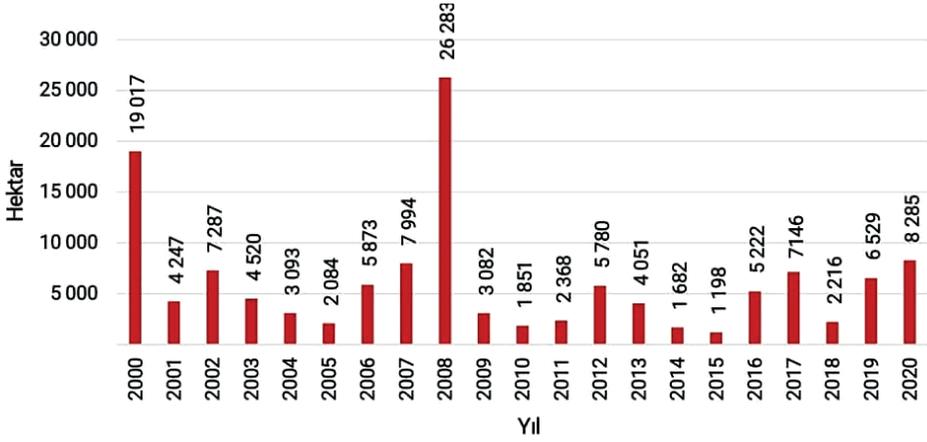
6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110. maddesini üçüncü fıkrası orman yakma suçunun taksiren işlenebileceğini hüküm altına almıştır. Bilindiği üzere bir suçun taksiren işlendiğini kabul etmek için Türk Ceza Kanunu'nun 22/1. maddesi gereği o suçun taksiren işlenebildiğinin kanunda açıkça yazmış olması gerekmektedir (Zafer, 2010).

Failin taksirinden söz edebilmek için hareketin iradi olması gerekir yani bilinerek ve istenerek yapılmış bir hareketin mevcudiyeti şarttır. Başka bir ifade ile ortada iradi bir hareket yoksa o takdirde kaza veya tesadüf hallerinden söz edilebileceği için, sorumluluk söz konusu olmayacaktır (Çiftçioğlu, 2013)

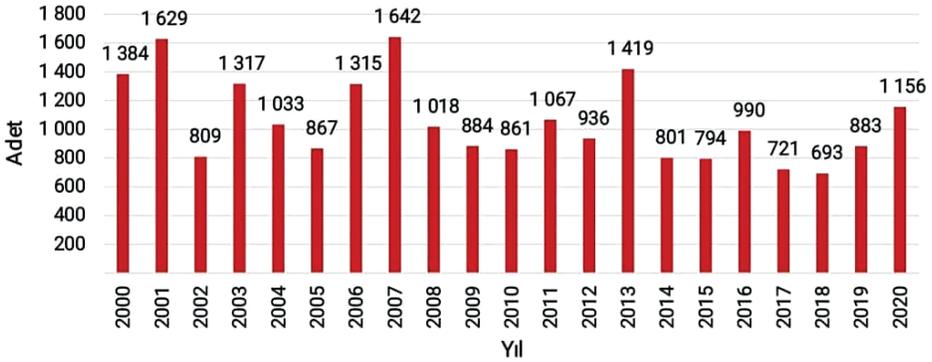
Orman yakma suçunda orman yangının çıkmış olması ve orman vejetasyonun ateş alması yani tutuşması iradi bir davranış neticesinde meydana geldiyse ve failin bu neticeyi istememiş olması onu sorumluluktan kurtarmayacaktır. Örneğin ateşli piknik sonucu ateşi söndürmeden ayrılmak suçu eğer bu fiil sonucu orman yangını meydana gelmişse suç orman yangınına dikkatsizlik ve özen yükümlülüğüne aykırı davranma yani taksirli suça dönüşecektir. Bununla birlikte enerji nakil hatlarının kopması ve orman yangınına neden olunması durumunda, eğer mücbir sebep yoksa enerji nakil hatlarının bakımını yapmayan sorumluların bu suçu taksiren işledikleri belirtilebilir.

Suçun tanımında “dikkat” ve “özen yükümlülüğüne” aykırı davranmak olarak ifade edilen insan davranışının, suç ortak hayat tecrübelerine göre failin kendisinden beklenen özen ve dikkati göstermemesi olarak gerekmektedir. Tedbirsizlik, meslek ve sanatta acemilik, kural ve emirlere uymamakta bu kapsam içinde değerlendirilmelidir. Orman idaresinin resmi kayıtlarında tutulan suç örneklerinde de görüleceği üzere piknik ateşinin söndürülmemesi, sigara atılması ve avcılıktan kaynaklanan orman yangınları için dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılıktan bahsetmek mümkünken, çoban ateşi, çöplük yangınları, orman alanlarında kurulan enerji hatları ve tesislerinden kaynaklanan (ağırlıklı olarak enerji nakil hatlarının kopması, nadiren rüzgar enerji santrali ya da hidroelektrik santrallerinin kuruluşu ya da faaliyeti esnasında oluşan) yangınlar için ise tedbirsizlik, meslek ve sanatta acemilik ile emirlere uymamaktan kaynaklanan davranışlar olduğunu belirtmek mümkündür. Trafikten kaynaklanan orman yangınları için; kaza nedeniyle ormana girerek yangına neden olunan hallerde, trafik kurallarına uymayan ve kazada kusurlu olanlar ile araç bakımlarının yapılmaması nedeniyle egzozdan alev çıkmasından kaynaklı orman yangınına sebep olanlar için suçun taksiren olduğundan söz edilebilir.

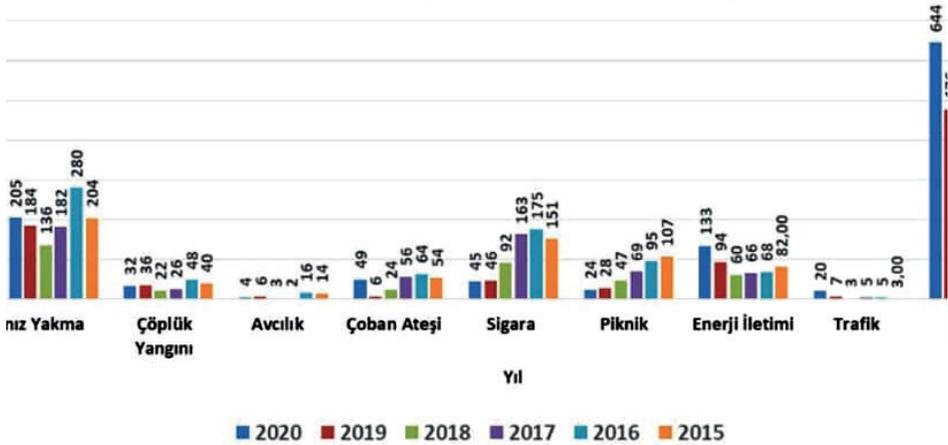
Türkiye’de taksirle orman yakma suçu ile ilgili sebepler ve yanan alan miktarları ile ilgili bilgiler resmi kayıtlardan (OGM, 2020), derlenerek grafikleri aşağıdaki grafikler oluşturulmuştur (Şekil 3-6).

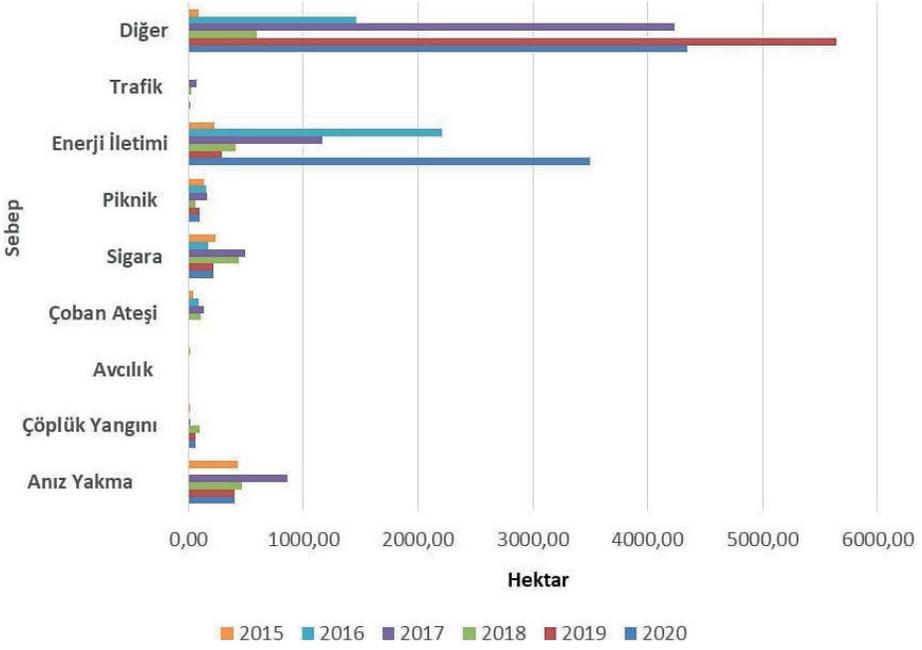
Şekil 3. 2000-2020 yılları arası taksirli orman yakma suçu nedeniyle yanan orman alanları

Şekil 4. 2000-2020 yılları arası taksirle orman yakma suç sayıları

Şekil 5. 2015-2020 yılları arası başlıca sebeplerine göre taksirle orman yakma suç sayıları

Şekil 6. 2015-2020 yılları arası başlıca sebeplerine göre taksirle yanan orman alan miktarı

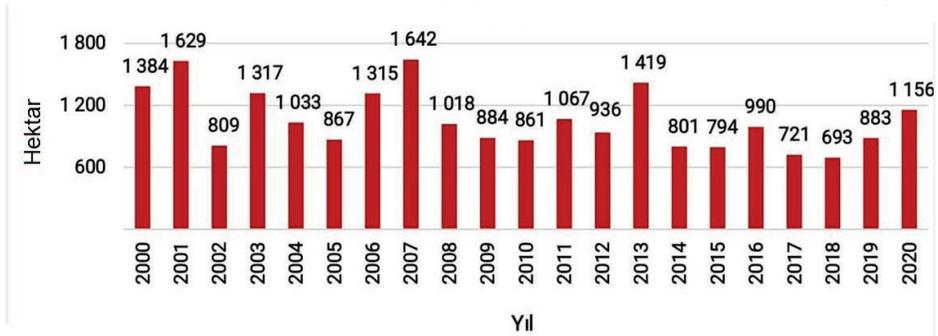
KASTEN ORMAN YAKMA SUÇU

Kusurun tipik şekli, kasttır. Kural olarak suçlar kasten işlendiği takdirde cezalandırılır ve dolayısıyla suç tiplerinde ayrıca kasttan bahsetmeye gerek yoktur. Bu bakımdan bir suç tipinde kasten ifadesine yer verilmişse, bu durum, o suç tipinin taksirli şeklinin de bulunduğunu gösterir (Gökpinar, 2008). Orman yakma suçu da bu açıdan ele alındığında kanunda suçun kasten orman yakan kişi olarak ifade edildiği görülmektedir. Ayrıca yukarıda da açıklandığı üzere suçun taksirli hali de kanunda düzenlenmiştir.

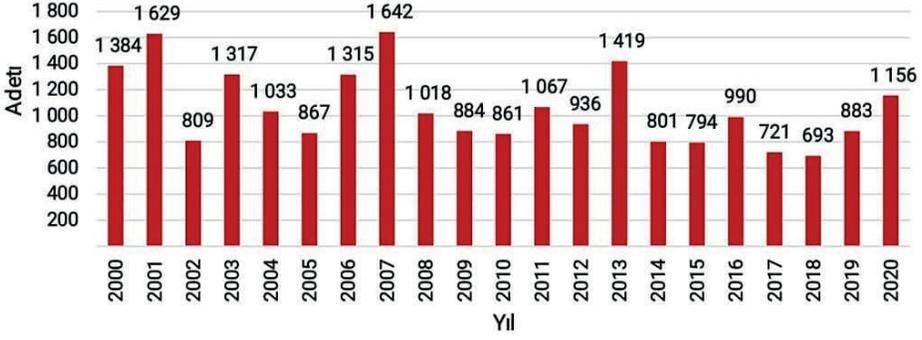
Kasten orman yakma suçunun nitelikli hali ise, Devlet'in güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarının yakılmasıdır. Burada yine suç yeri olarak devlet ormanları ifade edilmiştir. Yani bu suçun kamu ve özel ormanlarda işlenmesi mümkün olmayacaktır. Ancak bu suçun faili herkes olmamakta sadece İçişleri Bakanlığının ilan ettiği listede yer alan terör örgütlerine üye kişiler olabilmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nun 21. maddesinde kastın tanımı yapılmıştır ve suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve isteyerek yapılması olarak ifade edilmiştir. Maddenin 2. fıkrasında suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğinin öngörülmesine rağmen fiilin işlenmesi durumu ise "olası kast" olarak tarif edilmiştir. Bu noktada temel cezanın üçte birinden yarı oranına kadar indirim yapılacağı belirtilmiştir. Orman idaresinin resmi verilerine göre orman yakma suçunun açma, kundaklama ve terör gibi fiiller şeklinde işlenmesi hali doğrudan kast (Dolus Directus) olarak resmi istatistiklere girmiştir, olası kasta ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır. Fakat burada üzerinde durulması gereken konu taksire konu bazı fiillerin olası kast olarak değerlendirilmesinin mümkün olabileceğidir. Örneğin sönmemiş sigaranın yaz aylarında, tutuşmanın en yüksek olduğu dönemlerde, ibreli türlerin hakim ve kuru ibreler ile kuru alt örtü tabakasının olduğu sahalara atılması neticesinde çıkan orman yangını için taksirden söz edilemez. Burada açık bir şekilde olası kast ile orman yangınına sebebiyet verildiğini iddia etmek mümkündür. Çünkü genel hayat tecrübesi, verilen bu örnekteki fiil neticesinde yangının çıkabileceğini öngörmektedir. Fail bu şartlar altında ihtimal dahilindeki neticenin meydana geleceğini öngörmekte ve kabullenmektedir. Söz konusu örnekte sigarayı söndürmek için üzerine basması ancak sigaranın tam olarak sönmemiş olması neticesinde yangın çıkmışsa bu halde taksirden bahsetmek mümkündür.

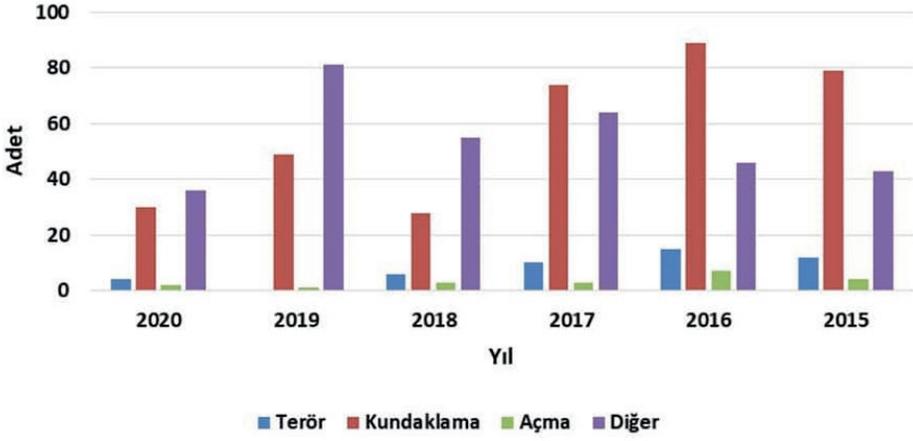
Ülkemizde kasten orman yakma sebepleri, sayıları ve yanan alan miktarı ile olarak resmi verilerden (OGM, 2020) alınan bilgiler ile oluşturulan grafikler aşağıda görüldüğü gibidir (Şekil 7-10)

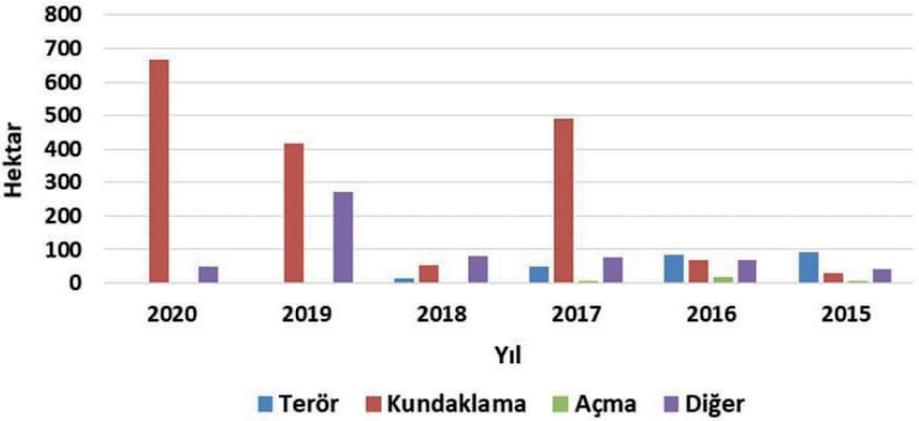
Şekil 7. 2000-2020 yılları arası kasten orman yakma suçu ile yanan orman alan miktarı

Şekil 8. 2000-2020 yılları arası kasten orman yakma suç sayıları

Şekil 9. 2015-2020 yılları arası başlıca sebeplerine göre kasten orman yakma suç sayıları

Şekil 10. 2015-2020 yılları arası başlıca sebeplerine göre kasten yakılan orman alan miktarı

Suçların İçtimalı

Suçların içtimalı 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu sisteminde üç başlıkta toplanmıştır. Bunlar bileşik suç, fikri içtima ve zincirleme suçtur. Orman yakma suçu içtima hükümlerine göre aşağıdaki gibi değerlendirilmiştir.

Bileşik Suç

TCK'nın bileşik suç başlıklı 42. maddesine göre, iki suçtan oluşan bileşik suçta, bunlardan biri diğerinin unsuru ya da ağırlaştırıcı nedeni ise, ortada bileşik suç vardır. Böyle durumlarda faile yalnızca daha ağır olan suçun cezası verilir (Öztürk & Erdem, 2005). Orman yakma suçunda, terör amacıyla orman yakma suçunun bileşik suça konu olduğunu belirtmek mümkündür. Çünkü terör saikiyle orman yakma hali suçun ağırlaştırıcı halidir. Bu durumda sadece terör amacıyla orman yakmaktan dolayı ceza verilebilecektir

Fikri İçtima

Ceza hukukunun temel kurallarından birisi “kaç tane fiil varsa o kadar suç, kaç tane suç varsa o kadar ceza vardır” şeklinde ifade edilmiştir. Söz konusu kuralın istisnaları ise suçların içtimalı bölümünün konusudur. Bu istisnalar dışında işlenen her bir suç için ayrı ayrı cezaya hükmedilmektedir (Noyan, 2005).

Orman yakma suçunda fikri içtimadan söz etmek mümkündür. Örneğin izin alamadan ocak yeri açarak ateş yakan failin bu eyleminin orman yangınına dönmesi halinde cezası ağır olan taksirle orman yakma suçunun cezası uygulanacaktır. Yine ateşi söndürmeden olay mahallinden ayrılmak, sönmemiş sigarayı ormana atmak ya da anız ve bitki örtüsü yakmak fiillerinin orman yangınına dönüşmesi halinde fikri içtimalın varlığından söz etmek mümkündür.

Zincirleme Suç

Türk Ceza Kanunu'nda zincirleme suç (md.43) olarak tarif edilen içtima şeklinde; bir suç işleme kararının icrası kapsamında bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda bir cezaya hükmedilir ve cezada artırım yapılmaktadır. Mağdurun belli bir kişi olmadığı hallerde

yine aynı hükmün uygulanacağı belirtilmiştir. İçtimanın bu halinin orman yakma suçları için değerlendirmek gerekirse suçun mağdurunun toplum olduğu göz önüne alındığında, mağduru belli olmayan hallerde aynı hüküm uygulanacağı için, orman yakma suçlarında da zincirleme suçun mümkün olduğunu belirtmek mümkündür. Bu nedenle failin orman yangını çıkarmak için aynı orman bölmesi içinde aynı ormanın farklı yerlerinde ateş yakması ve ormanda yangın çıkarması fiilleri zincirleme suç olarak değerlendirilmelidir.

Fail

Suç devletin, ülkesinde yaşayanlara yüklediği bir emrin ihlali olduğuna göre, insan tarafından işlenmeyen bir suç düşünülemez. Ceza hukuku anlamında hukuka aykırı fiili işleyen kimse suçun failidir (Toroslu, 1988). Orman yakma suçunda suçun faili herkes olabilir. İstisnası ise Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarının yakılmasıdır. Burada suçun faili herkes olmamakta sadece İçişleri Bakanlığının ilan ettiği listede yer alan terör örgütlerine üye kişiler olabilmektedir. Bununla birlikte 76. maddenin (d) bendinde failin orman içi köylüsünün olması gerektiği anlaşılabilir. Buna dair açık bir tanımlama yoktur. Orman içi köy sınırları içinde orman köylüsü olsun olmasın herkes bu suçun faili olabilir.

Mağdur

Mağdur, hukuk düzenince korunan, hakkı ihlal edilen tabii veya hukuki kişidir. Mağdur, mutlaka bir insan olmak zorunda değil; insan grupları da (azınlıklar, milletler, tüm olarak halk) mağdur olabilir (Açıkgözoğlu, 2000). Ayrıca, her suç dolaylı da olsa devlete ait genel bir kamusal menfaatin ihlali olduğu için, devletin her suçun devamlı mağduru olacağı doğaldır (Toroslu, 1988). Orman yakma suçlarında devlet ormanı suça konu yer olması halinde devlet hem genel hem de özel mağdurdur. Çünkü söz konusu suç devletin tasarrufu altında bulunan ormanlarda işlenmektedir. Özel ormanlarda ise suçun mağduru özel mülk sahibidir. Burada suçun özel mağduru da mülk sahipleridir.

Kamu tüzel kişilerine ait ormanlarda mağdur, orman sahibi tüzel kişiliktir. Dolayısıyla tüzel kişiler suç faili sıfatına sahip olmamalarına rağmen, suçun genel mağduru olarak ortaya çıkabilmektedirler (Güneş, 2001).

Ancak şunu belirtmekte fayda vardır ki, suç ister devlet ormanında ister özel mülk üzerinde işlensin ormanların fonksiyonları düşünüldüğünde suçun mağdurunun toplum ya da toplumlar olduğunu söylenebilir.

SUÇUN AĞIRLAŞTIRICI VE HAFİFLETİCİ HALLERİ

Orman yakma suçuna dair 6831 sayılı Orman Kanunu'nda suçun ağırlaştırılmış ve hafifletilmiş hali düzenlenmiştir.

Suçun Hafifletici Halleri

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110. maddesinin 3. fıkrasında yer almaktadır. Söz konusu hafifletici haller ise şunlardır.

- Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet veren failin yangının söndürülmesine ve etkilerinin azaltılmasına yönelik çabaları
- Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınında meydana gelen zararın azlığı

Kanun koyucu failin yangının söndürülmesinde ve etkisinin azaltılmasına yönelik çabaları için bir kıstas koymamıştır. Bu durum her olayın özelinde ayrıca hakim tarafından takdir edilebilecektir. Ancak bu konuda failin çabasından bahsedildiği için failin bir fiil içerisinde olması gerekmektedir. Kendisinin yangını söndürmek için fiilen katılması ve etkisinin azaltılmasında aktif olarak yer alması gerekir. Bununla birlikte fail yangının çıktığını fark edip ulaşma imkânı bulamamışsa, hemen resmi kurumlara haber verip yangının en kısa sürede söndürülmesine yardımcı olmuş ise bunu da bu kapsamda değerlendirmek gerektiği ifade edilebilir.

Yangında meydana gelen zararın azlığı ise kanunda tanımlanmıştır. Buna göre zararın belirlenmesinde; yangın sonucu tamamen yanan

ağaç ve ağaççıkların değeri, kısmen yanan ağaç ve ağaççıkların değerinde meydana gelen azalma, alt tabaka orman örtüsünün yanması nedeniyle oluşan zarar ve toprağın humuslu tabakasının yanması nedeniyle meydana gelen verim kaybı dikkate alınır.

Yargıtay 3. Ceza Dairesi 2010/795 E. 2011/12647 sayılı kararında Kanun'un 110/3. maddesinde yazılı yangın sonucu doğan zararın orman alanına ait olup gerçek zararı ifade etmesine, bu zararın hesabında yangın sonucu tamamen yanan ağaçlar, kısmen yanan ağaç ve ağaççıkların değerinde meydana gelen azalma, süceyrat, tohumlar, bitki örtüsü, alt tabaka orman örtüsünün yanması nedeniyle oluşan zarar, yanan alandaki organik maddeler, mikroorganizmalar ve minerallerdeki yok olma, toprağın humuslu tabakasının yanması nedeniyle meydana gelen verim gücündeki azalma ve canlı varlıkların yok olmasına bağlı zararların dikkate alınması gerekmesine, mahallinde yapılan keşif sonucu düzenlenen bilirkişi raporunda yangın sonucu sahadaki ekonomik değeri bulunmayan orman emvalinin zarar görüp maddi tazminat hesabı yapılmayacağına belirtilmesine karşılık fiili duruma uygun olmayan şekilde yapılan hesaplama sonucu belirlenen zararın dikkate alınması suretiyle hüküm tesisi kurulmasını bozmuştur.

Suçun Ağırлатıcı Hali

6831 sayılı Orman Kanununun 110. maddesinde orman yangınlarına dair bir ağırlaştırıcı hal olmamasına rağmen kanununun 111. maddesinde yazılı hükme göre, bu kanununun 3'üncü maddesiyle orman rejimi altına alınan yerlerde ve 23, 24, 25 inci maddeler gereğince muhafaza ormanı ve milli park olarak ayrılmış ormanlarda, ormanlara mütaallik suçları işleyenlerin müstahak olacakları cezanın iki misli olarak hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu nedenle orman yakma suçlarının kanununun bu maddesinde yazılı yerlerde işlenmesi halinde cezanın iki misli uygulanacağını ifade etmek mümkündür.

GÖREVLİ MAHKEME VE YAPTIRIM HÜKÜMLERİ

Orman yakma suçlarında görevli mahkemeler ve yaptırımları aşağıdaki gibidir.

- Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Ormanlarda izin verilen yerlerde ateşi söndürmeden mahalli terk etmek fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Ormanlara sönmemiş sigara atmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Ormanlarda yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Ormanlara dört kilometre mesafede anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Mülki hudutları içinde verimli Devlet ormanı bulunan köylerde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Mülki hudutları içinde verimsiz devlet ormanı bulunan köylerde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak fiili için kanunun 110. maddesinin ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.

- Dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı olarak orman yangınına sebebiyet vermek fiili için kanunun 110. maddesinin üçüncü fıkrasında iki yıldan yedi yıla kadar hapis cezasına hükmolunacağı düzenlenmiştir. Bu fiil için adli para cezasına hükmedileceği düzenlenmemiştir. Bu suç için görevli mahkeme Asliye Ceza Mahkemesidir.
- Kasten orman yakmak fiili için kanunun 110. maddesinin dördüncü fıkrasında on yıldan az olmamak üzere hapis ve onbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme Ağır Ceza Mahkemesidir.
- Devletin güvenliğine karşı suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde devlet ormanlarını yakmak fiili, kanunun 110. maddesinin beşinci fıkrasında müebbet hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılacağı şeklinde düzenlenmiştir. Bu suç için görevli mahkeme de yine Ağır Ceza Mahkemesidir.
- Ayrıca 110. maddenin son fıkrasında maddede yazılı suçların işlenmesi sebebiyle, ölüm veya yaralanmanın meydana gelmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı cezaya hükmolunacağı da ayrıca ifade edilmiştir.

Yukarıda yapılan açıklamalara ek olarak belirtilmesinde yarar görülecek başka bir ayrıntı ise 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu maddede 100'de katalog suçlar olarak tanımlan, sanık ve şüpheliler hakkında tutuklama kararı verilebilecek nedenlerin sayıldığı hükümler arasında 3. Bent (f) alt bendinde 31.8.1956 tarihli ve 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 110 uncu maddesinin dört ve beşinci fıkralarında tanımlanan kasten orman yakma suçları da sayılmıştır. Yani kasten orman yakma suçu ile terör saiki ile orman yakma suçunun soruşturma ve kovuşturma aşamalarının tutuklu yapılması söz konusudur.

Tazminat

6831 sayılı Orman Kanunu'nun 112 ve 114. maddeleri gereğince orman idaresi hukuk mahkemesinde meydana gelen zarar ve ağaçlandırma tazminatı talebinde bulunabilir. 112. maddesi gereği meydana gelen

gerçek zarar üzerinden tazminat talebinde bulunabilir. Tazminat yanan ağaçların o yılki satış değeri üzerinden hesaplanır, değeri para ile ölçülebilen diğer zararlar ise ağaç değerine kıyasen hesaplanmaktadır. Bunun yanı sıra gerçek zarar tazminatına ek olarak yanan orman alanlarının 114. madde uyarınca tekrar ağaçlandırılması için yapılacak masrafların da tazmini talep edilebilmektedir. Orman yangınlarında tazminat hesabı sadece odunsu bitkilere ilişkin olup, orman ekosisteminde yer alan hayvansal zararları kapsamamaktadır. Bunun da önemli bir eksiklik olduğu ifade edilebilir.

ORMAN YAKMA SUÇLARINDA TEHLİKE SUÇU

Modern ceza hukukunda suçun, toplumsal açıdan değer taşıyan bir hukuksal yararın ihlâli olarak kabul edilmesi; hukuksal yararı sadece zarara uğratan değil, tehlikeye sokan fiillerin de cezalandırılmasını gerektirdiği ifade edilmiştir. Bunun sonucunda kanun koyucu, önemli gördüğü bazı etkin değerleri korumak amacıyla, bunları ihlâl eden davranış dolayısıyla failin cezalandırılabilmesi için, suçun konusunda herhangi bir zararın gerçekleşmesini gerek görmemiş; zarar tehlikesinin oluşmasını yahut zarar tehlikesini yaratabilme ihtimâlinin varlığını yani yalnızca belirli bir hareketin yapılmış olmasını, suç tipinin işlenmiş sayılması için yeterli kabul etmiştir. (Koca ve Üzülmöz, 2010). Zira tehlike suçlarında suç tipinin ihlâlinin cezalandırılabilmesi için, hareketin yönelik olduğu konunun zarara uğramış olması şart değildir. Böylece de cezalandırılabilirliğin alanı genişletilmiştir.

Tehlike suçunda failin hareketinin belirli bir suçun konusunu tehlikeye sokmuş olması gerekmez. Ancak suçun bir tehlike suçu olduğu da unutulmamalıdır; yani tehlikenin potansiyel olarak varlığı başka bir ifadeyle tehlikeye neden olmaya elverişli olması yeterlidir; ancak tehlikenin ortaya çıkmış olması aranmaz (Doğan, 2014).

Zarar suçu, korunan hukuki değer ve suçun konusunun zarara uğratıldığı, eylemden etkilendiği, zararın bir netice olarak suçun objektif unsurlarına dahil olduğu suçlardır (Doğan, 2014).

Yukarıdaki tanımlar ışığında ormanın yanması tehlikesine neden olan fiillerin tehlike suçuna konu olduğunu belirtmek mümkündür. Aşa-

ğıda yazılı ve 6831 sayılı kanununun 76. maddesinde düzenlenmiş fiillerin ormanın yanması konusunda tehlike yarattığı ve bu nedenle kanun koyucunun bu fiilleri cezalandırdığını ifade etmek mümkündür.

- Ormanlarda izin verilen ve ocak yeri olarak belirlenen yerler dışında ateş yakmak
- Ormanlarda izin verilen yerlerde ateşi söndürmeden mahalli terk etmek
- Ormanlara sönmemiş sigara atmak
- Ormanlarda yangına dolaylı olarak yol açabilecek madde atmak
- Ormanlara dört kilometre mesafede anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak
- Mülki hudutları içinde verimli ve verimsiz Devlet ormanı bulunan köylerde anız veya benzeri bitki örtüsü yakmak

Yukarıda sayılı hallerden de anlaşılacağı üzere, suçun konusunda yani ormanın yanmasına dair bir zararın gerçekleşmesini gerek görmemiş; zarar tehlikesinin oluşması ihtimâlinin ve belirli bir hareketin yapılmış olmasını, yeterli kabul etmiştir.

HUKUKA UYGUNLUK HALİ

Orman yangınlarında hukuka uygunluk halini irdelemek için konuya bir örnek verilebilir. Bu da orman yangınlarının söndürülmesinde karşı ateş yakılmasıdır. Bu da orman yangınlarının söndürülmesinde karşı ateş yakılmasıdır. Bu söndürme tekniği Türk orman mevzuatında sadece 285 sayılı tebliğde düzenlenmiştir. Buna göre, karşı ateş, ancak yangın amiri veya onun görevlendirileceği bir teknik eleman tarafından uygulanacaktır. Karşı ateşin amacı hızla ilerleyen yangının önündeki yanıcı maddeleri azaltarak veya tamamen yok ederek yangının büyümeden kontrol altına alınmasını sağlamaktır. Basit ve kademeli karşı ateş olarak iki şekilde uygulanabilmektedir. Bu uygulamada orman alanında mevcut yangın emniyet yol ve şeritleri, orman yolları, tabii engeller ve açılacak yangın söndürme şeritlerinden istifade edilir. Karşı ateş yangının ilerlediği yamacın arka yüzünde eğimin %20'den fazla olduğu durumlarda uygulanmamaktadır. Söz konusu teknik hukuka uygunluk hallerinden,

yetkili merciin emrini icra olarak yorumlamak mümkündür. Ancak hukuken de tartışılabilir olan bu tekniğin kanunla düzenlenmesi hem orman varlığı açısından hem de idarecilerin sorumluluğu açısından yerinde bir düzenleme olacaktır.

YANAN ORMAN ALANLARININ HUKUKİ DURUMU

1982 Anayasası, yanmış ormanların yerinde “orman” yetiştirileceğini emretmiş ve bu sahalarda hayvancılık ve tarım yapılamayacağını hüküm altına almıştır. Ancak orman yetiştirme konusunda teknik bir zaman aralığı vermemiş bununla birlikte yasak olarak sadece hayvancılık ve tarımın yapılamayacağını vurgulamıştır. Orman Kanunu ve diğer kanunlarda ormanlarda verilen izin türleri hakkında ise (maden, enerji, ulaşım, turizm vs.) açık bir yasaklama getirmemiştir.

6831 Sayılı Orman Kanunu açısından konu ele alındığında, kanunun 2. maddesinin A ve B fıkralarında orman sınırı dışına çıkarma uygulamaları düzenlenmiştir. 2. maddenin son fıkrasındaki orman sınırı dışına çıkarma işlemi “yanan orman sahalarında hiçbir şekilde uygulanmaz” hükmü uyarınca 2. madde ile orman sınırı dışına çıkarma uygulamaları yanmış orman alanlarında uygulanmamaktadır.

Maden izinlerinin düzenlendiği 16. maddede ve madenciliği ilgilendiren diğer maddelerde, madencilik izinlerinin yanmış orman alanlarında verilemeyeceğine dair açık bir hüküm yoktur.

Orman Kanunu’nda “kamu yararına” verilen izinler olarak bilinen 17. madde izinlerinde (*Savunma, ulaşım, enerji, haberleşme, su, atık su, petrol, doğalgaz, hava ayırıştırma, altyapı, katı atık bertaraf ve düzenli depolama tesislerinin; baraj, gölet, sokak hayvanları bakımevi ve mezarlıkların; Devlete ait sağlık, eğitim, adli hizmet ve spor tesisleri ile ceza infaz kurumlarının ve bunlarla ilgili her türlü yer ve binanın*) ise, bu izinlerin ağaçlandırma sonrasında yanmış orman alanlarında verilemeyeceğine dair açık bir hüküm yoktur.

18. maddede belirtilen, *Devlet ormanlarında; arkeolojik kazı ve restorasyon yapılmasına ve bu alanların kullanımına, tarihi eserlerin restorasyonu ve korunması için gerekli tesislere, odun kömürü, terebentin, katran, sakız gibi işletilmesinde ağaç kullanılan ocakların açılmasına, (...) ve göl, baraj ve deniz*

yüzeyinde yapılan balık üretimi için karada yapılması mecburi tesislere ve yeraltında depolama alanı kurulmasına, ilişkin izinler, maddenin son fıkrasındaki “yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılan sahalarda birinci fıkradaki faaliyetlere hiçbir surette izin verilemez” hükmü uyarınca yanmış orman alanlarında izne konu edilmemektedir.

Ormanlarda otlatmanın düzenlendiği 19. maddede belirtilen izinler ile ilgili olarak, maddenin son fıkrasında yer alan “yangın görmüş ormanlarla, gençleştirmeye ayrılmış veya ağaçlandırılmış sahalarda hiçbir surette hayvan otlatılmaz” hükmü yer almakta bu nedenle bu yerlerde izne konu edilmemektedir.

6831 Sayılı Orman Kanunu muhafaza ormanlarını tanımladığı 23. maddesinde, yangın görmüş Devlet ormanları istihsal ormanı (üretim ormanı) haline gelinceye kadar Tarım ve Orman Bakanlığınca muhafaza ormanı olarak ayrılabilirler, hükmünü taşımaktadır. Bahsi geçen metinde yangın görmüş sahalanın muhafaza ormanı olması Bakanlığın takdirine bağlıdır. Bu nedenle aşağıda 6831 Sayılı Kanun’un Ek 16. maddesinde yazılı durumlar Bakanlık takdirine göre değişiklik gösterebilecektir. Şöyle ki, Kanunun ek 16. maddesi muhafaza ormanlarının orman sınırı dışına çıkarılamayacağı ifade edilmiştir. Ancak yanmış orman alanları bakanlık takdiri ile muhafaza ormanı olarak ayrılabilir. Dolayısıyla yanmış orman alanları muhafaza ormanı ilan edilmez ise, ağaçlandırıldıktan kısa bir süre sonra ağaçlandırma şartı yerine getirilmesini müteakip Ek 16. maddesinin konusunu oluşturması söz konusu olabilecektir.

Konuyla ilgili son olarak, 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu 3. maddesi (d) bendinde bahsedilen orman alanlarından tahsisi mümkün “turizm merkezlerinin” seçiminde öncesinde yangın görmüş (ağaçlandırılmış) sahalardan olmaması yönünde yasaklayıcı bir hüküm bulunmamaktadır. Yine 2634 Sayılı Kanun’un 8. maddesinde orman sayılan yerlerden Turizm Bakanlığınca tahsis konuları belirtilmiştir. Bu maddenin devamında ve Turizm Teşvik Kanununun hiçbir yerinde yangın görmüş orman alanlarının turizme konu edilmeyeceğine dair açık bir hüküm yoktur.

Yukarıda bahsedilen konular neticesinde başta Anayasanın 169. maddesi olmak üzere; *Orman Kanunu ve diğer ilgili kanunlarda, yanan or-*

manların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu ormanlar muhafaza ormanı ilan edilir ve istihsal ormanı haline gelinceye kadar hiçbir izin, irtifak, tahsis, kira-lama vb. gibi ormanlardan yararlanmaya dair uygulamalara konu edilemez, orman sınırı dışına çıkarılamaz, prensibini içeren değişiklik yapılarak bu veya benzer düzenlemelerin de kanunlara ek madde getirilmesi önerilebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Orman yangınlarına ilişkin Türk mevzuatı incelendiğinde, başta Anayasa olmak üzere orman yangınları konusunda etkili düzenlemelerin olduğu görülmektedir. Her ne kadar eksiklikler olsa da Anayasanın yanan alanların ağaçlandırılmasını emretmesi, orman yakma suçundan dolayı hüküm giymiş olanların genel ve özel affa konu edilmeyeceklerinin düzenlenmiş olması etkili yasal düzenlemelerdir. Orman Kanunu açısından ele alındığında orman yakanlara karşı caydırıcı yaptırımlar olduğunu belirtmek mümkündür. Ayrıca suçun taksirle işlenebileceğinin düzenlenmesi de bunun bir başka göstergesidir. Diğer taraftan orman yakma suçu sanıklarının yargılamasının tutuklu yapılması ise mevzuatın bu konudaki sert tutumunun anlaşılması için bir başka örnektir. Belirtil-diği üzere orman yakma suçları tehlike suçları arasında da gösterilebilecek suçlardandır. 6831 sayılı kanunun 76 ve 110. maddelerin orman yangınına sebep olmayan ateş yakılmasını, hatta ateş yakılması şartını dahi aranmadan (76/c) sadece yangın çıkma tehlikesinin oluşmasını da suçun tamamlanması için yeterli görülmüştür.

Orman yakma suçunun unsurları ve yaptırım hükümleri konusunda ise, öncelikle suçun manevi unsuru ile ilgili olarak bazı fiillerin olası bilinçli taksir olarak değerlendirilebileceğini belirtmek mümkündür. Sönmemiş sigaranın, tutuşmanın en yüksek olduğu yaz aylarında, ibreli türlerin hakim olduğu sahalara atılması neticesinde çıkan orman yangınında bilinçli taksirden söz etmek mümkündür.

Orman yangınlarında hukuka uygunluk hali karşı ateş yakılması tekniği açısından ele alındığında, bu konunun kanunla düzenlenmesi hem orman varlığı açısından hem de idarecilerin sorumluluğu açısından yerinde bir düzenleme olacaktır.

Orman yakma suçunun kanunda hem seçimlik hem de bağlı hareketli suçlar olarak düzenlendiği ifade edilmiştir. Söz konusu fiiller irdelendiğinde, ormanlarda izinsiz ateş yakma fiilinin yaptırımının olmadığı görülmektedir. Aynı zamanda bir tehlike suçu da olan bu fiilin özellikle bağlı hareketli suçlar arasında yer alması gerektiği vurgulanabilir. Diğer taraftan ormanlara gece girilmesini yasaklayan bir hükmün de olmaması faili meçhul orman yangınları sayısını artıran bir başka sebeptir. Dolayısıyla ormanlara, izin verilen yerler dışında izinsiz girişlere dair yasal düzenlemelerin yapılması bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Orman yangınlarında tazminatlara ilişkin ise, yangın sonrasında 6831 sayılı kanunun 112 ve 114. maddeleri gereğince sadece yanan orman emvali ile ağaçlandırma tazminatına dair hesaplamalar yapılmakta ve bunlar talep edilmektedir. Ancak orman varlığı içinde yer alan yaban hayvanları ve sahipsiz hayvanların zarar görmesi halinde bunların tazmini yoluna gidilmemektedir. Bu konuda hem açık bir hüküm eklenmeli hem de uygulamada bu konuda da tazminat talebi yapılmalıdır.

Yangın çıkış sebepleri konusunda ise faili meçhul nedenlerin sayısı tüm yangın çıkış sebeplerine eşit dağıtıldığında, insan kaynaklı yangınların %71 olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında, mevzuat ne kadar caydırıcı olursa olsun, toplum bilinci ve idari tedbirler konusundaki eksiklikler orman yangınları ile mücadeleyi başarısız kılmaktadır. Orman idaresinin orman yangınları ile mücadelede kullandığı bütçenin tamamına yakını yangın sonrası söndürme faaliyetleri ile orman yangınlarının takibi için kullanılmaktadır. Bu nedenle Devletin ormanların korunması ve orman yangınlarının önlenmesi konusunda her türlü iletişim ve eğitim araçlarını kullanması gerekmektedir. İdarenin ormanlarda verdiği başta enerji ve çöplük izinleri olmak üzere bu izinler yerinde sıklıkla denetlenmeli, izni alan kuruluşların sorumluluklarının yerine getirip getirmediğini kontrol etmelidir. Özellikle son yıllarda orman alanlarından enerji nakil hatlarından kaynaklı yangın sayısındaki artışın, bu denetim eksikliklerinden kaynaklandığının anlaşılması gerekmektedir. Orman yangınları ile ilgili olarak ise gerek hukuki gerekse idari uygulamalar için aşağıdaki öneriler yapılabilir;

- Anayasanın 169. Maddesinde olmak üzere; Orman Kanunu ve diğer ilgili kanunlarda, yanan ormanların yerinde yeni orman yetiştirilir, bu ormanlar muhafaza ormanı ilan edilir ve istihsal ormanı haline gelinceye kadar hiçbir izin, irtifak, tahsis, kiralama vb. gibi ormanlardan yararlanmaya dair uygulamalara konu edilemez, orman sınırı dışına çıkarılamaz hükümlerini içeren değişiklik yapılmalı bu veya benzer düzenlemelerin Orman Kanunu ve Turizm Kanunu başta olmak üzere ilgili kanunlara da eklenmelidir.
- Ormanlara, yerleşim yeri, işyeri, tarım alanları ve hayvancılık faaliyetleri hariç gece girilmesinin yasaklanmasına dair hüküm eklenerek ihlal edenlere idari para cezası verilmesi konusunda bir hüküm eklenmelidir.
- Ormanlara, gösterilen yerler hariç çöp atarlara idari para cezası verilmesine ilişkin açıkça hüküm eklenmelidir. Kanunun mevcut düzenlenmesinde ormanlara yanıcı ve yakıcı madde atmak 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezasıdır ancak yanıcı ve yakıcı tanımı ayrıca kanunda yapılarak yansıma ve mercək özelliği olan her türlü cam ve benzeri madde ile su dolu pet şişelerin de bu kapsamda olduğu açıkça belirtilmelidir.
- Ormanlarda, piknik ünitelerine belirli mesafeler haricinde sigara içilmesi yasaklanmalıdır. (Ormanlara sönmemiş sigara atmak 1 yıldan 3 yıla kadar hapis cezası olmasına rağmen uygulamada bu konuda etkili suç tutanakları tutulmadığı gibi suç duyurusu örnekleri de çok azdır. Orman idaresinin bu konu da bir genelge yayınlayıp sorumlu memurlara bu konu ile ilgili takibin sıkılaştırılması gerektiği açıkça ifade edilmelidir).
- Ormanlardaki mesire yerleri, tabiat parkları ve milli parklar için ziyaretçi sayıları bu yerler için hazırlanan planlardaki sayıları aşmaması gerektiğine dair açıkça kanunda düzenleme yapılmalı aksine davranan sorumlu idareciler ve işletmeciler hakkında TCK'nın görevi ihmal/görevi kötüye kullanma hükümlerinin uygulanması gerektiği de kanunda düzenlenmelidir. Özel işletmecilerin de bu görevi yaptıkları esnada kamu görevlisi sıfatı taşıdıkları ayrıca belirtilmelidir.

- Orman içi ve bitişiği köylülerine yılda en az 1 kere olmak üzere orman yangınları konusunda eğitim verilmesi gerektiği kanunen düzenlenmeli ve ayrıca her orman içi ve bitişiği köy/mahallelerdeki konut işyeri, hayvancılıkta ve tarımda kullanılan binalarda yangın tüpü başa olmak üzere ilgili yangın ekipmanlarının bulundurma zorunluluğu getirilmelidir (Bunların finansmanını da devlet karşılanmalıdır).
- Orman kanununun ağaçlandırmaya ilişkin ilgili maddelerinden sonra gelmek üzere yanmış orman sahalarının derhal muhafaza ormanı ilan edilerek bir yıl içinde ağaçlandırma planlarının tamamlanacağı ve ağaçlandırma çalışmalarına da başlanacağı kanunda açıkça ve kesinlik arz edecek şekilde düzenlenmelidir.
- Ormanlarda bu ve diğer kanunlarda verilen izinlere dayalı olarak izni alan her türlü faaliyet ve işletme sahiplerinin yapı, enerji, ulaşım, atık, saha ve yol bakımı ile personel faaliyetlerinden kaynaklanan orman yangınları zararından sorumlu oldukları açıkça düzenlenmeli ve orman yangınına sebep olan işletmenin sözleşmesinin derhal feshedileceği ve bir daha orman alanları ile ilgili faaliyetlerine izin verilmeyeceği de yine açıkça düzenlenmelidir. Söz konusu işletme sahiplerine cezai yaptırımların yanı sıra tazminata ek olarak ayrıca ağır para cezaları da uygulanmalıdır.
- Orman kanununda yapılacak bir düzenleme ile “Orman Yangınları ile Mücadele Komisyonu” oluşturulmalıdır. Komisyon katılımcılık esasına göre orman fakültesi temsilcileri başta olmak üzere konuyla ilgili üniversite, kamu kurum ve kuruluş temsilcileri ile birlikte orman köylüleri kooperatifleri, orman işçi sendikaları ve çevre ve orman ile ilgili sivil toplum kuruluşu temsilcileri ve bakanlık yetkililerinden oluşmalıdır. Komisyonun kararları bağlayıcı olmalı, yangın öncesi tedbirler bağlamında işçi memur ve orman köylüsü eğitimi, bilinçlendirme çalışmaları, yangında kullanılacak araç gereç, ekip ekipman seçimi, yangın sonrası ağaçlandırma faaliyetleri, yaban hayatı çeşitliliğinin korunması ve her yıl orman alanlarına hangi hava şartlarında girişin tamamen ve ne kadar süre ile yasaklanacağına dair kararları alma yetkileri olmalıdır.

- Caydırıcı yaptırımlar içeren orman yakma suçunun cezası ile ilgili idarenin halkı bilinçlendirme ve farkındalık yaratma çalışmaları kapsamında orman girişlerine ve orman içi uygun yerlerde uyarıcı levhalar düzenlenmesine dair çalışmalar yapması etkili olabilecektir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Açıkgözoğlu, M. (2000). *Ceza Hukuku Açısından Teori ve Uygulamada Mağdur Kavramı*, Adil Yayınevi, Ankara, ISBN 975-674-906-7.
- Aguilar, S., & Montiel, C. (2011). The challenge of applying governance and sustainable development to wildland fire management in Southern Europe. *Journal of Forestry Research*, 22(4), 627-639. doi:10.1007/s11676-011-0168-6
- Avcı, M., & Boz, K. (2017). Mersin-Gülnar ormanlarında yangın sorunu, yangınların dağılımı ve büyük yangınların değerlendirilmesi. *Turkish Journal of Forestry*, 18(2), 160-170. doi: 10.18182/tjf.292769
- Ayberk, H. (2000). *Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde orman yangınları sorunu ve alınması gerekli önlemler. Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Covington, W.W., & Moore, M.M. (1994). Southwestern ponderosa forest structure: Changes since Euro-American settlement. *Journal of Forestry*, 92(1), 39-47.
- Çiftçiöğlü, C.T. (2013). Türk Ceza Kanunu'nda Taksir. *Ankara Barosu Dergisi*. 2013(3), 317-338.
- Çoban, H.O., & Eker, M. (2010). Analysis of forest road network conditions before and after forest fire. *FORMEC 2010, Forest Engineering: Meeting the Needs of the Society and the Environment* (pp. 11-14).
- Doğan, K. (2014). *Tehlike Suçu ile Zarar Suçu Arasındaki Suçların İçtimai Sorunu*, TAAD, Yıl: 5, Sayı: 16.
- EFFIS (2020). European Forest Fire Information System (<https://effis.jrc.ec.europa.eu/apps/effis.statistics.portal/seasonal-trend/NOTEU/TR>) (22.09.2020)
- Elvan, O.D., Birben, Ü., Özkan, U.Y., Yıldırım, H.T., & Türker, Y.Ö. (2021). Forest fire and law: an analysis of Turkish forest fire legislation based on Food and Agriculture Organization criteria. *Fire Ecology*, 17(1), 1-15.
- FAO (2006). *Fire Management Voluntary Guidelines – Principles and Strategic Actions*, Fire Management Working Paper FM17E, Rome.
- Ganz, D., Moore, P., Reeb, D., Ganz, D., Hall, W., Moore, P., & Reeb, D. (2003). *Community-based fire management case studies from China, The Gambia, Honduras, India, Lao People's Democratic Republic and Turkey*. Community-based fire management.
- Gökpınar, M. (2008). Ceza Sorumluluğunun Temeli: "Kast". *TBB Dergisi*, Sayı 79.
- Günay, E. (2001). *Orman Ceza Davaları Usul ve Esasları*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

- Güneş, Y. (2001). *Orman Suçlarının Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi*, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri, Doktora Tezi, İstanbul.
- Hessburg, P.F., Agee, J.K., & Franklin, J.F. (2005). Dry forests and wildland fires of the inland Northwest USA: contrasting the landscape ecology of the pre-settlement and modern eras. *Forest Ecology and Management*, 211(1-2), 117-139. doi:10.1016/j.foreco.2005.02.016
- Jaiswal, R. K., Mukherjee, S., Raju, K. D., & Saxena, R. (2002). Forest fire risk zone mapping from satellite imagery and GIS. *International Journal of Applied Earth Observation and Geoinformation*, 4(1), 1-10. doi:10.1016/S0303-2434(02)00006-5
- Karki, S. (2002). Community involvement in and management of forest fires in South East Asia. Project FireFight South East Asia.
- Kavgacı, A., Carni, A., Başaran, S., Başaran, M. A., Koşir, P., Marinšek, A., & Šilc, U. (2010). Long-term post-fire succession of *Pinus brutia* forest in the east Mediterranean. *International Journal of Wildland Fire*, 19(5), 599-605. doi: 10.1071/WF08044
- Kavgacı, A., Örtel, E., Torres, I., & Safford, H. (2016). Early postfire vegetation recovery of *Pinus brutia* forests: effects of fire severity, prefire stand age, and aspect. *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, 40(5), 723-736. doi:10.3906/tar-1601-21
- Koca, M., & Üzülmöz, İ. (2010). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara, Seçkin, 2010.
- Küçükosmanoğlu, A., Ayberk, H., & Küçükosmanoğlu, M. A. (2013). Yangına hassas yerlerde, özellikle yerleşim alanları çevresinde alınabilecek yangın koruma önlemleri. *Yangın ve Güvenlik Dergisi*, 162, 68-76.
- Lampin-Maillet, C., Jappiot, M., Long, M., Morge, D., & Ferrier, J. P. (2009). Characterization and mapping of dwelling types for forest fire prevention. *Computers, Environment and Urban Systems*, 33(3), 224-232. doi:10.1016/j.compenvurbsys.2008.07.003
- Martínez, J., Vega-García, C., & Chuvieco, E. (2009). Human-caused wildfire risk rating for prevention planning in Spain. *Journal of Environmental Management*, 90(2), 1241-1252. doi:10.1016/j.jenvman.2008.07.005
- Montiel-Molina, C. (2013). Comparative assessment of wildland fire legislation and policies in the European Union: Towards a fire framework directive, *Forest Policy and Economics*, (29), 1-6. doi:10.1016/j.forpol.2012.11.006
- Morgera, E., & Cirelli, M.T. (2009). *Forest fires and the law: a guide for national drafters based on the fire management voluntary guidelines*. FAO Legislative, Study 99. Rome: FAO.
- Noyan, E. (2005). *Ceza Mevzuatı Atıflı ve Notlu, Adil Yayınevi*, Ankara, 975-9041-00-6.
- OGM (2020). <https://www.ogm.gov.tr/tr/e-kutuphane/resmi-istatistikler>, (23.09.2020).
- Öngören, G. (2004). *Orman Yangınlarının Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Nedenleri ile Muğla Örneği*. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, B., & Erdem, M. R. (2005). *Uygulamalı Ceza Hukuku ve Emniyet Tedbirleri Hukuku, Yeni TCK'ya Göre Yenilenmiş 8. Bası*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Rosenbaum, K. L. (2007). *Legislative Drafting Guide: A Practitioner's View*. FAO Legal Paper Online, 64.

- Schmerbeck, J., Kohli, A., & Seeland, K. (2015). Ecosystem services and forest fires in India context and policy implications from a case study in Andhra Pradesh. *Forest Policy and Economics*, 50, 337-346. doi:10.1016/j.forpol.2014.09.012
- Simorangkir, D., & Sumantri, (2002). *A Review of Legal, Regulatory and Institutional Aspects of Forest and Land Fires in Indonesia*. Jakarta, Indonesia: Project Firefight South East Asia.
- Stephens, S.L. (2005). Forest fire causes and extent on United States Forest Service lands. *International Journal of Wildland Fire*, 14(3), 213-222. doi:10.1071/WF04006
- Tedim, F., Xanthopoulos, G., & Leone, V. (2014). Forest Fires in Europe: Facts and Challenges. *Wildfire Hazards, Risks, and Disasters*, ss.77-99. Elsevier. doi:10.1016/C2012-0-03331-5
- Toroslu, N. (1988). *Ceza Hukuku*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Wotawa, G., & Trainer, M. (2000). The influence of Canadian forest fires on pollutant concentrations in the United States. *Science*, 288(5464), 324-328. doi: 10.1126/science.288.5464.324
- Zafer, H. (2010). *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Beta Yayınları, İstanbul.